

ZDRAVSTVENA KONTROLA UČESNIKA U SPORTU I FIZIČKOJ KULTURI PEDIJATRIJSKE POPULACIJE OPŠTINE PANČEVO

Svetlana Pakaški, Razvojno savetovalište, Dečiji dispanzer, Dom zdravlja Pančevo
Zoran Đurđev, Sportski dispanzer, Dom zdravlja Pančevo

HEALTH CONTROL OF PEDIATRIC POPULATION PARTICIPANTS IN SPORT AND PHYSICAL CULTURE IN PANČEVO COMMUNITU

Sport as a part of human life aim to increase body abilities, nourish the spirit of competition and improve the health of participants. Children can be included in sport activities very early, when their organism still isn't ready for exertion, therefore good cooperation of a child, parents, instructor, pediatrician and a specialist in sports medicine is important. Health control of participants in sport in area of Pančevo Community takes place in Sporting Health Care Unit, in cooperation with pediatricians of Childrens Primary Health Care Unit. It aims to control, improve health, prevent diseases and injuries. Periodic systematic examination are the most efficient preventive measure to preserve health of participants in sport. For the pediatric population at least three systematic examinations are made per year, adjusted to calendar of competitions. After an examination assessment of abilities for specific sports are made. Results and the assessment are given to the participant, the club's doctor and to the organization (school, sport society) which they belong to. Methodology of an examination includes anamnesis, physical examination, anthropometry, functional testing, laboratory analyses. Because on negative influence of some sports to childrens organism, health control becomes more significant.

Key words: periodic systematic examination, functional testing

Sport kao sastavni deo čovekovog života ima za cilj povećanje telesne sposobnosti, neguje borbeni duh i unapređuje zdravlje učesnika. Deca se veoma rano uključuju u sportske aktivnosti, kada organizam nije spreman na zadate napore, te je važna dobra saradnja – dete, roditelj, trener, pedijatar i lekar sportske medicine. Zdravstvena kontrola učesnika u sportu na teritoriji opštine Pančevo sprovodi se u Dispanzeru za medicinu sporta u saradnji sa pedijatrima Dečijeg i Školskog dispanzera. Cilj pregleda je kontrola, unapređenje zdravlja, prevencija oboljenja i povređivanja. Periodični sistematski pregledi su najefikasnija preventivna mera očuvanja zdravlja učesnika u sportu. U pedijatrijskoj populaciji rade se najmanje tri sistematska pregleda u toku godine, prilagođena kalendaru takmičenja, a po potrebi i češće. Nakon pregleda donosi se ocena sposobnosti za bavljenje konkretnom aktivnošću. Rezultati i ocena se dostavljaju pregledanom učesniku, klubskom lekaru i organizaciji (sportsko društvo, škola) kome pripadaju. Metodologija pregleda uključuje anamnezu, fizikalni pregled, antropometriju, funkcionalna testiranja, laboratorijske analize. Zbog mogućeg negativnog dejstva određenih sportskih grana po organizam, zdravstvena kontrola još više dobija na značaju.

Ključne reči: periodični sistematski pregledi, funkcionalna testiranja

---

Razvoj i organizacija sportskih takmičenja, a time i popularizacija sporta i fizičke kulture, uslovljavaju da sport i fizička kultura sve više bivaju sastavni deo čovekovog života. Oni razvijaju i uvećavaju telesne sposobnosti, proveravaju ih i unapređuju nadmetanja, borbe i igre, a upravo ta nadmetanja popularišu i šire sport i fizičku kulturu. U današnje vreme se pred sve učesnike u sportu i fizičkoj kulturi u cilju takmičenja postavlja imperativ »brže, više, snažnije«. Toga nažalost nije pošteđena ni pedijatrijska populacija. Svedoci smo stremljenja ka ranoj specijalizaciji u sportu u trenažnom smislu. Sa takmičarske tačke gledišta to je možda dobro ali sa medicinske tačke to je mač sa dve oštrice. Zbog toga je neophodna bliska saradnja dece, roditelja, trenera, pedijatra i specijaliste medicine sporta da bi se ispoštovala dinamika razvoja deteta u smislu brzine, snage, izdržljivosti i

koordinacije. Zdravstvena kontrola učesnika u sportu i fizičkoj kulturi pedijatrijske populacije Opštine Pančevo se sprovodi u Dispanzeru za medicinu sporta uz saradnju Dispanzera za predškolsku i Dispanzera za školsku decu Doma zdravlja. Osnova rada Dispanzera za medicinu sporta su preventivni sportsko medicinski pregledi. Ciljevi ovih pregleda su kontrola, očuvanje i unapredjenje zdravlja, pravilno usmerenje u sportu, prevencija oboljevanja, povredjivanja i drugih poremećaja zdravlja i invalidnosti. Ovim pregledima se utvrđuje stanje zdravlja, ocenjuje psihofizička sposobnost u odnosu na zahteve pojedinih sportskih grana i disciplina, kao i opšti uticaj fizičke aktivnosti na organizam. Periodični sistematski pregledi svih učesnika u sportu su najmoćnije oružje u prevenciji i ranoj detekciji deformiteta, povreda i oboljenja izazvanih sportskom aktivnošću. Pedijatrijska populacija ima po većini pravilnika obavezu na minimum tri sistematska pregleda u toku godine. Kalendar pregleda bi trebao da bude usklađen sa kalendarom takmičenja. Posle svake bolesti i privremene nesposobnosti za bavljenje fizičkom aktivnošću takođe bi trebao da se uradi sistematski pregled. Standard preventivnog sportsko-medicinskog sistematskog pregleda određuje se na osnovu stručne analize specifičnih funkcionalnih i psihofizičkih zahteva pojedinih sportskih disciplina. Nakon pregleda se donosi ocena sposobnosti za konkretnu aktivnost ili sportsku disciplinu koja se upisuje u lični zdravstveni karton i u takmičarsku knjižicu, a može biti sposoban, sposoban sa sledećim ograničenjem, privremeno nesposoban, nesposoban za predloženu disciplinu, nesposoban i ocena i mišljenje se ne mogu dati zbog. Rezultati pregleda i ocena o sposobnosti se dostavljaju pregledanom učesniku u sportu, klupskom lekaru, organizaciji pregledanog učesnika u sportu (klub, sportsko društvo ili škola). Metodologija pregleda obuhvata anamnezu, fizikalni pregled, antropometriju, funkcionalna testiranja i laboratorijske analize. Fizikalni pregled tj. objektivni nalaz sadrži niz podataka o stanju svih sistema kod ispitanika. Kod pedijatrijske populacije naročita pažnja se obraća na pregled kardiovaskularnog aparata (EKG u miru, pod opterećenjem i u oporavku) i lokomotornog aparata u smislu ranog otkrivanja deformiteta. Osnovne antropometrijska analize obuhvataju merenje telesne visine, merenje telesne mase, određivanje visinsko-težinskog odnosa (body-mass index sa procenom uhranjenosti), longitudinalne i cirkumferentne mere, određivanje sastava tela, distribucija telesne masti i procenu konačne telesne visine (po Bayley-u i Pinnean-u). Funkcionalna testiranja obuhvataju testove motorike (dinamometrija, test dubokog preklona), funkcionalna ispitivanja respiratornog sistema (spirometrija), procenu aerobne sposobnosti (na bicikl ergometru, pokretnoj stazi ili steperu u zavisnosti od uzrasta, težine i vrste fizičke aktivnosti ispitanika). Laboratorijske analize obuhvataju set osnovnih analiza a to su krvna slika, šećer u krvi, urea, kreatinin, bilirubin, sedimentacija i urin. Po potrebi radi se širi set analiza. Fizičke aktivnosti imaju veliki značaj po zdravlje organizma u razvoju, ali postoje i negativna dejstva na organizam, naročito upražnjavanjem vrhunskog sporta. U sledećoj tabeli su prikazana moguća oštećenja i deformiteti koji se javljaju kod određenih vrsta sportova.

Gimnastika	Amenorrhoea	Lordosis lumbalis
Veslanje		Kyphosis thoracalis
Biciklizam	HCM	Kyphosis thoracalis
Košarka	Skakačko koleno	Kyphoscoliosis thoracalis
Karate	Hroničene povrede	Lordosis lumbalis
Boks	Encephalopathia	
Judo	Iščašenje i povreda ramena	
Rukomet	Sindrom rotatorne manžetne	
Fudbal	Distorsio talocruralis	
Vaterpolo	Povrede ramena	Kyphosis thoracalis
Tenis	Teniski lakat i rame	Scoliosis thoracalis
Odbojka	Skakačko koleno	Lumbalgia
Kajak-kanu		Scoliosis thoracalis
Atletika	Amenorrhoea	

Imajući u vidu moguće povrede i deformitete, zdravstvena kontrola učesnika u sportu još više dobija na značaju. Zdravstvena kontrola treba da bude pravovremena i konstantna.

KORIŠĆENA LITERATURA

Dikić N. i sar. Sportskomedicinski pregled - metodologija i preporuke. UMSS, Beograd, 2005.
 Medved R. Sportska medicina. Fakultet za fizičku kulturu, Zagreb, 1987.
 Ugarković D. Osnovi sportske medicine. Viša košarkaška škola, Beograd, 2001.